

Saeimu jāļauj atlaist arī ar divām balsīm

Jānis LASMANIS

Valsts prezidenta tiesības rosināt Saeimas atlaišanu nevarētu ierobežot ar brīdinošo Satversmes normu, ka rosinājumu neatbalstoša referendumā balsojuma rezultātā prezidents zaudē amatu. Šādu viedokli, turpinoties diskusijai par Satversmes grozīšanu, kā rezultātā varētu tikt mainītas prezidenta pilnvaras un attiecības ar parlamentu, puda konstitucionālo tiesību eksperts Edgars Pastars.

Eksperts uzskata, ka pašreiz spēkā esošā norma ar potenciālajām sekām nepamatoti ierobežo prezidenta izvēli. Tādēļ būtu lietderīgi izvērtēt iespēju noteikt, ka gadījumā, ja tauta parlamenta atlaišanu neatbalsta, par to, vai prezidents drīkst turpināt pildīt amata pienākumus, būtu jāizlemj pašai Saeimai.

Savukārt vienīgais Latvijas prezidents, kas tiešām rosinājis Saeimas atlaišanu, Valdis Zatlers uzskata, ka būtu jāpanāk, lai referendums par Saeimas atlaišanu notiktu ne vēlāk par divām līdz četrām nedēļām pēc tam, kad prezidents parakstījis rīkojumu. Šobrīd tas prasot četrus līdz piecus mēnešus.

«Saeimas atlaišanas rosināšana ir ietilpusi krīzes situācijas risinājums. Tādēļ nav pieņemami, ka jauna parlamenta sasaukšanai nepieciešams tik ilgs laiks,» saka V. Zatlers. Šo domu atbalstīja arī bijušais Saeimas Juridiskā biroja vadītājs, Satversmes tiesas tiesnesis Gunārs Kusiņš. Turklāt panākt to esot salīdzinoši vienkārši, jo parlamenta atlaišanai nepieciešamā referendumā organizēšanas termiņi Satversmē nav iekalti.

Uz aktuālajā likumdošanā paslēpušos risku atlaist Saeimu ar niecīgu vēlētāju daļību referendumā norādīja V. Zatlera atlatstās Saeimas deputāts Andris Bērziņš. Viņš norādīja – var būt izveidojusies situācija, kurā balsstiesīgie iedzīvotāji ir pārguruši no politi-

kas un uz referendumu ierodas tikai daži. «Var sanākt, ka nobalso tikai trīs cilvēki, no kuriem divi nobalsojuši par Saeimas atlaišanu,» nedaudz pārspīlēdams, uz kvoruma noteikšanas nepieciešamību norādīja bijušais politiķis.

Kvoruma noteikšanas nepieciešamībai iebilda E. Pastars. Viņš uzsvēra, ka, ieviešot kvorumu, var rasties nepieļaujama situācija, ka strīds starp Valsts prezidentu un Saeimu netiek izšķirts. Šāda situācija valstij būtu daudz riskantāka.

Juridiskās komisijas deputātu darba grupa Valsts prezidenta pilnvaru iespējamai paplašināšanai un ievēlēšanas kārtības izvērtēšanai izveidota 2015. gada 17. februārī. Tajā no katras 12. Saeimas frakcijas deleģēts viens pārstāvis.

Līdz šim notikušas jau septiņas deputātu darba grupas sēdes, un liela daļa Satversmes 3. nodaļas *Valsts prezidents* pantu jau ir izskatīti. Darba grupa savu darbu ir plānojusi pabeigt ar ziņojumu par Satversmes 3. nodaļu. To plānots paveikt 2017. gada pavasarī.

Darba grupu vadošais Ringolds Balodis norāda, ka šobrīd nav kritēriju, kas nosaka, kādos gadījumos Valsts prezidents var rosināt Saeimas atlaišanu. Tāpēc jautājumi, ko raisa šis Satversmes normas, ir ar nemainīgu aktualitāti kopš Satversmes pieņemšanas. Tiesa, darba grupa neuzņemas vienīgā pareizā risinājuma pārsniegšanu. Tā vietā tiks piedāvāti dažādi Satversmes uzlabojumu varianti un iespējamās to sekas. ■